

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתקטד

ערב שבת קודש
פרשת וארא
כ"ט בטבת ה'תשע"ג

יוצא לאור עלידי
מכון ליובאוויטש שעליד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

תאריך זה¹⁹, והוסיף: "ידוע דעתי - בהקדם הכי אפשרי"²⁰.

יום רביעי
ה' בשבט

יום שלישי בלילה, אור ליום רביעי: במקום שצפויה עננות מוגברת, יש לקדש את הלבנה מיד כשאפשר, גם אחר ג' ימים (מעתי-לעת) מהמולד²¹ (החל מהערב).

ביום הילולא, וראה 'התקשרות' גיליון תשנ"ז עמ' 16.
20) קונטרס 'השליחות לארה"ק, תשל"ו-תשל"ח, עמ' ק.
21) ג' מעתי-לעת מסתיימים ביום ג' לפנות בוקר.

19) השליח הצייע לרבי את התאריכים: יב טבת, ז שבט, אור ל' שבט, ז אדר; והרבי מחק רק את יו"ד שבט, ולא את התאריכים שלפניו ושלאחוריו. ראה 'התקשרות' גיליון תרל"ג.
וצ"ע הטעם (ואולי הוא הוראה פרטית), כי אף שבט"ז וש"ך (יר"ד שצה ס"ק ג) ס"ל שבכל יארצייט אין להשתתף בסעודה של שמחה, וכן נפוץ לנהוג לגבי יא"צ פרטי בין אנ"ש - הרי אין זה נהוג כלל לגבי ימי הילולא של רבותינו, ואדרבה ידוע שנהוג לערוך נישואין בימים אלו, וראה באג"ק כ"ק אדמו"ר מהור"י צ"נ"ע (כרך יא עמ' יא) על חתונה שנערכה לא' מתלמידי תו"ת ביום ההילולא הראשון של אביו נ"ע (תרפ"א) ללא כל הסתייגות. וכן בס' ימי בראשית (עמ' 123) מובא אודות נישואי בתו (תח"י) של הרב רפאל נחמן הכהן ז"ל (מתלמידי התמימים בליובאוויטש) להרב יצחק גנובורג ע"ה באור לב' ניסן תש"י, שהרבי ענה לו שלא ידחו ח"ו את הנישואין (מפני ההסתלקות ביו"ד שבט דאז), ולא עלה על הדעת למנוע 'הילולא'

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ט בטבת ה'תשע"ג - ז' בשבט ה'תשע"ג

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ט בטבת	הלכות סנהדרין פרק ז-ט.	ה' שבועות פרק ג.	מ"ע רכו. רכו. רל. רלא. מל"ט ס.
ש"ק	א' בשבט	פרק י-יב.	פרק ד.	מל"ט שי. מ"ע רכד. מל"ט ש.
א'	ב' בשבט	פרק יג-טו.	פרק ה.	מל"ט רצד. רצ.
ב'	ג' בשבט	פרק טז-יח.	פרק ו.	מל"ט רעט. רעז. ערה. רעה. רעג.
ג'	ד' בשבט	פרק יט-כא.	פרק ז.	מל"ט רפ. מ"ע קעז. מל"ט רעו. עדר.
ד'	ה' בשבט	פרק כב-כד.	פרק ח.	מל"ט שטו. רפא. שטז.
ה'	ו' בשבט	פרק כה-כו. הלכות עדות... בפרקים אלו. פרק א.	פרק ט.	מל"ט שיז. מ"ע קעח.
ו'	ז' בשבט	פרק ב-ד.	פרק י.	מ"ע קעט.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ותיפילין	זריחה החמה	זמן ק"ש	חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד' לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה							
ו', כ"ט בטבת	4:38	5:26	5:48	6:50	9:14	11:49	12:19	4:55.1	5:21
ש"ק, א' בשבט	4:38	5:26	5:48	6:50	9:14	11:49	12:19	4:56.0	5:22
א', ב' בשבט	4:38	5:26	5:48	6:50	9:14	11:50	12:20	4:56.8	5:23
ב', ג' בשבט	4:38	5:26	5:48	6:50	9:14	11:50	12:20	4:57.7	5:24
ג', ד' בשבט	4:38	5:26	5:48	6:50	9:14	11:50	12:20	4:58.6	5:25
ד', ה' בשבט	4:38	5:26	5:48	6:49	9:14	11:51	12:21	4:59.5	5:26
ה', ו' בשבט	4:38	5:26	5:48	6:49	9:14	11:51	12:21	5:00.4	5:26
ו', ז' בשבט	4:38	5:25	5:47	6:49	9:14	11:51	12:21	5:01.3	5:27

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם). שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה.

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ
וארא	4:19	5:35	4:33	5:36	4:22	5:34	4:37	5:38
בא	4:25	5:40	4:39	5:42	4:29	5:40	4:43	5:44

עורך ראשי: **מנחם מענדל ברוד** • עורך: **נחמיה קפלון** • הגהה: **יוסף יצחק אולידורט**
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שעלייד צעיריאגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז
 יו"ר: הרב **יוסף יצחק הכהן אהרונוב**
 כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169
 ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

ברכת המזון: טעה ולא הזכיר 'עלה ויבוא' בברכת המזון (הערב או מחר, עד לפני השקיעה של מוצאי שבת-קודש - מוצאי ראש-חודש⁸), ונזכר אחר שאמר "ה" של "בונה ברחמי ירושלים" אומר "ברוך". . . שנתן ראשי חודשים לעמו ישראל לזכרון", בלא חתימה. אבל אם נזכר אחר שאמר תיבת 'ברוך' של הברכה הבאה, "הטוב והמיטיב", אינו חוזר. אם לא הזכיר גם של שבת, כוללן יחד: "שנתן שבתות למנוחה לעמו ישראל באהבה לאות ולברית וראשי חדשים לזכרון, בא" מקדש השבת וישראל וראשי חדשים", ככתוב בסידור. ואם נזכר אחרי תיבת 'ברוך' הנ"ל - חוזר לראש ברכת המזון.

התחיל סעודתו מבעוד יום ואכל כזית, ונמשכה סעודתו אפילו כמה שעות אחר צאת היום - מזכיר 'עלה ויבוא' בברכת המזון, בתנאי שעדיין לא התפלל ערבית¹⁰.

ב'עלה ויבוא' המברך מגביה קולו מעט והשאר עונים 'אמן' על 'זכרנו... לטובה', ופקדנו בו לברכה, 'והושיענו... טובים'¹¹ - "בין הפרקים ובסוף ברכה זו (השלישית)¹².
 שחרית: חצי הלל¹³, ואברהם זקן, זבדיה¹⁴, קדיש תקבל. שיר של יום, הושיענו, ברכי נפשי,

8 קצות השולחן סי' מז ס"ד ע"פ סידור אדה"ז.
 9 שו"ע אדה"ז סי' קפח סו"ס י. סידור אדה"ז. ולא התקינו לומר 'עלה ויבוא' ב'הרחמן' כמו שהורו למי ששכח להזכיר 'ועל הניסים', משום הזכרת שמות שיש בו, שם סעיף יב.
 10 שו"ע אדה"ז שם סעיף יז.
 11 ראה מקור מנהג ענייה זו (בכלל) מרב האי גאון, בשער-הכולל פ"ט ס"ק לו.
 12 לקוטי-שיחות חכ"ד עמ' 380. ופשוט, שהכוונה שמותר לענות רק בין 'בונה ברחמי ירושלים' לברכה רביעית, ששם אין את הטעם שג' הברכות צ"ל "לכתחילה בתכיפה אחת מן התורה" כמ"ש בשו"ע אדמוה"ז סי' קפג ס"א (ודלא כמ"ש בס' הפסק בתפלה ספ"ג ובמילואים, גם במהדורתו החדשה, לחדש שבין 'עלה ויבוא' ל'בונה ירושלים' נקרא ג"כ "בין הפרקים". וע' מש"כ בזה בס' פסקי תשובות סי' קפג הערה 64).
 13 לענין הפסקה לעניית אמן בהלל דר"ח וחובה"פ, ראה המסקנה ב'התקשרות' גיליון תמא, שלפי אדה"ז כנראה אין לענות יותר מאשר בברכות ק"ש (ודלא כמ"ש כמה מלקטים ובגיליון שלח), וש"נ.
 14 ראה בענין זה ב'סידור רבינו הזקן עם ציונים, מקורות והערות' על אתר (עמ' תפא, ובקונטרס המילואים שלו, עמ' סד).

קדיש יתום.

קריאת התורה: מוציאים שני ספרי-תורה. בספר הראשון קוראים לשבעה עולים בפרשת השבוע, חצי קדיש. מניחין את ספר-התורה השני על השולחן¹⁵. הגבהה וגלילה לספר הראשון. בספר השני קוראים למפטר בפרשת פינחס, "וביום השבת... ובראשי חדשיכם... ונסכו" (במדבר כח, ט"ו). הגבהה וגלילה. הפטרה: "כה אמר ה', השמים כסאי" (ישעיה ס"ו), ובסופה חוזרים שוב את הפסוק "והיה מדי חודש", כנדפס. קרא הפטרה אחרת - קורא אחריה 'השמים כסאי'. ואם נזכר אחר הברכות - קורא אותה בלא ברכה¹⁶.

אין אומרים 'אב הרחמים'.

מוסף: 'אתה יצרת'. טעה ואמר 'תיקנת שבת', לא יצא¹⁷.

יום התנועדות.

מנחה: אין אומרים פסוקי 'צדקתך'.

שכח 'עלה ויבוא' במנחה, ונזכר בערבית של (מוצאי שבת-קודש, שהיא) מוצאי ראש-חודש - מתפלל שתיים, הראשונה לערבית, והשנייה בתורת 'תפילת נדבה' דווקא¹⁸ [כדי להשלים מספק את התפילה החסרה. כמוכן - ללא הזכרת 'עלה ויבוא'].

יום ראשון

ב' בשבט

[בחודש מרחשוון תשל"ח שאל אחד השלוחים את הרבי בעניין עריכת חתונה, והזכיר כמה תאריכים אפשריים וכתב סברות לכאן ולכאן, וביניהם התאריך "אור ליו"ד שבת". הרבי מחק

15 מימין הספר הראשון, כן נהגו בבית חיינו כפי שמסר הרב מאיר שי' הארליג. ודלא כמ"ש בפסקי תשובות (סי' קמז ס"ק י, משו"ת משנה הלכות ח"ג סי' כב) להניחה מצד שמאל, קרוב לבעל הקורא.

16 לוח כולל-חב"ד, פרשת מקץ.

17 בלוח כולל-חב"ד: "טעה ואמר 'תיקנת שבת', עד שלא סיים תפילתו - חוזר ומתחיל 'אתה יצרת', ואם סיים תפילתו - חוזר לראש התפילה, ואם אמר 'אתה יצרת' אע"פ שחתם 'מקדש השבת' בלבד - יצא". וראה ב'התקשרות' גיליון תק"ז הערה 5 וש"נ.

18 לוח כולל-חב"ד, משו"ע אדה"ז סי' קח ס"ז. בתפילה הראשונה יאמר 'אתה חוננתנו', אבל לא בשנייה (שם סט"ז).

הלכות ומנהגי חב"ד

שניים מקרא ואחד תרגום: הנוהגים כמנהג רבותינו נשיאנו, קוראים עלייה אחת או שתיים ביום חמישי בלילה אור ליום שישי. ביום שישי אחר חצות מתחילים שוב מהתחלה, וקוראים את כל הסדרה עם הפטרה "כה אמר ה' אלוקים". בשבת בבוקר לפני התפילה, קוראים שוב מ'שביעי', עם הפטרה "השמים כסאי". הנוהגים במנהג הרגיל, קוראים את כל הסדרה ביום שישי אחר חצות עם שתי הפטרות.

יום שישי

כ"ט בטבת – ערב ראש־חודש

בשיעור התהילים אומרים היום גם את השיעור של יום ל' בחודש¹.

שבת־קודש פרשת וארא

ראש חודש – א' בשבט

[מנהגי ראש־חודש פורטו לאחרונה בגיליונות: תתקנ"א, תתקנ"ה, תתקנ"ט. כאן נוספו כמה ביאורים, הלכות והנהגות].

התוועדות: "ההתוועדות דסעודה שלישית, שבת מברכים, ויומי דפגרא – בראשי חדשים ומועדי אנ"ש – צריכים להתקיים בבית־הכנסת².

עבודה פנימית: בכל ראש־חודש, באחד

(1) ספר המנהגים עמ' 19.

(2) היום־יום ל' ניסן, מאג"ק אדמו"ר מהור"צ ח"ה עמ' שלג (וצ"ע מפני מה לא נתקן בס' המנהגים). להעיר מאג"ק שלו ח"ז עמ' שכד (ובמבוא לקונטרס ומעין עמ' 4): "רגילים היו אנ"ש להתוועד שתי פעמים בשנה, ביו"ד וי"ט כסלו... ומאז נוסדה ישיבת תורת, הנה בשנת תרנ"ח, ע"פ הוראת... [כ"ק אדמו"ר מהור"ש"ב, הוסיפו] לסדר בכל ראש־חודש התוועדות התלמידים...".

ענייניו של ראש־חודש שבט: "בעשת־עשר חודש באחד לחודש... הואיל משה (כולל אתפשוטא דמשה שבכל דור) באר את התורה", "בשבועים לשון פירשה להם⁵ – זו עבודתו המיוחדת של נשיא דורנו בהפצת התורה והמעיינות גם לאלו שנמצאים במעמד ומצב ד"אחר", שבשביל שיהיו במעמד ומצב ד"בן" (בפועל ובגילוי), צריכים לתרגם להם ענייני התורה "בשבועים לשון"⁶.

ערבית: לפני שמונה־עשרה אין מכריזים 'יעלה ויבוא'⁷, אבל טופחים על השולחן, להזכיר לציבור לומר זאת.

(3) תרגום מאידיש – אג"ק אדמו"ר מהור"צ ח"ג עמ' תמ. וראה 'ספר המאמרים־מלוקט' לכ"ק אדמו"ר חלק ד עמ' רס: "כי בראש חודש הוא מולד הלבנה... דלית לה מגרמה כלום. וכן הוא בישראל, שדומין ללבנה ומונין ללבנה, שבראש חודש הוא זמן מוכשר לגלות כח הביטול שישנו בכל אחד מישראל".
(4) ספר־השיחות תשנ"ב ח"א עמ' 123.
(5) דברים אג"ה ובפירוש רש"י.
(6) ספר־השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 188 הערה 7.
(7) ע"פ סידור אדה"ז.

נשלמה העבודה ומוכנים לכניסה לארץ – אל הגאולה

בראש־חודש שבט הכריז משה רבינו שהגיע הזמן להיכנס לארץ־

ישראל, מכיוון שכבר נשלם עניין מתן תורה בגילוי לכל ישראל •

זוהי גם תשובת הקב"ה במענה לתביעתו של משה שבדור "והצל לא

הצלת": כי מכיוון שנעשתה שלמות בקיום תורה ומצות לאחר גילוי

שם הוי' במתן־תורה ריבוי פעמים, לכן מבטיח שתיכף ומיד יגאל את

בני־ישראל מהגלות • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

לזמן זה – לא רק פרשת השבוע, אלא גם (ואדרבה – ביתר שאת ב) המפורש בתורה אודות ענייניו של זמן זה⁶, כבנדון דידן, שמקרא מלא דיבר הכתוב "בעשתי עשר חודש באחד לחודש וגו'".

ויש לבאר הלימוד וההוראה מהמפורש בקרא על־דבר ראש־חודש שבט, וגם לבאר הקשר והשייכות לפרשת השבוע, כדלקמן.

ב. התחלת דיבורו של משה רבינו בראש־חודש שבט – "ה' אלוקיני דיבר אלינו בחורב לאמור רב לכם שבת בהר הזה פנו וסעו לכם ובואו הר האמורי וגו' ארץ הכנעני והלבנון עד הנהר הגדול נהר פרת", "ראה נתתי לפניכם את הארץ בואו ורשו את הארץ אשר נשבע ה' לאבותיכם לאברהם ליצחק וליעקב לתת להם גו'⁷.

כלומר, בראש־חודש שבט מכריז משה רבינו שהגיע הזמן להיכנס לארץ, כיוון שכבר נסתיים ונשלם עניין מתן־תורה ("בחורב") – כל ד'

(6) והחידוש הוא שכן הוא גם בפרשת השבוע. שכיוון שנקבע ע"פ תורה ללמוד עניין זה בזמן זה, עכצ"ל שיש קשר ושייכות ביניהם.

(7) דברים שם, רח.

א. ענייניו של ראש־חודש שבט – מפורש בקרא¹: "ויהי בארבעים שנה בעשתי עשר חודש באחד לחודש דיבר משה אל כל בני־ישראל ככל אשר ציווה ה' אותו אליהם... הואיל משה באר את התורה הזאת לאמור" – שבו ביום התחיל משה רבינו לומר לבני־ישראל ספר חמישי שבתורה, "משנה תורה"², על־שם שכולל גם ד' הספרים שלפניו.

"והימים האלה נזכרים ונעשים"³ – ש"בעשתי עשר חודש באחד לחודש" מידי שנה בשנה "נזכרים" ועל־ידי־זה "נעשים" העניינים שהיו ביום זה בפעם הראשונה, ולא עוד אלא שמשנה לשנה הולך ומיתוסף עוד יותר – כציווי (שהוא גם נתינת כוח) "מעלין בקודש"⁴.

וכידוע פתגם והוראת רבינו הזקן⁵ ש"צריכים לחיות עם הזמן", לחיות עם ענייני התורה השייכים

(1) דברים א.ג. שם, ה.

(2) ראה זח"ג רסא.א. ועוד.

(3) אסתר ט.כח. וראה רמ"ז בס' תיקון שובבים. הובא ונת' בס' לבידוד (להחיד"א) פכ"ט.

(4) ברכות כח.א. וש"נ.

(5) "היום יום" ב' חשוון. ובכ"מ.

פרשת וארא

ושמי ה' לא נודעתי להם (ו,ג)

סיבת שעבודם של בני־ישראל במצרים היתה כי הקב"ה רצה שיתגלה אליהם שם הוי' בשעת מתן־תורה [כדכתיב (דברים ה'): "פנים בפנים דיבר הוי' עמכם"]. לפיכך היו בני־ישראל זקוקים להקדמת זמן של סבל וייסורים, כי על־ידי זה נתעוררה בהם תשוקה עזה לצאת מאפלה לאורה, ואז נעשו ראויים להתגלות אור התורה [ובלשון רז"ל (ברכות ה'): "שלוש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל, וכולן לא נתן אלא על־ידי ייסורים... תורה וכו'"].

זהו שאמר הקב"ה למשה "ושמי הוי' לא נודעתי להם": אתה שאלת "למה הרעותה?". ובכן, דע כי סיבת הדבר היא רצוני לגלות לישראל את שם הוי', גילוי שלא זכו לו אפילו האבות.

(תורה אור פרשת שמות, דף ג, עמ' ב וג)

* * *

מבואר בחסידות, שהאבות, אשר קדמו למתן־תורה, לא זכו לגילוי שם הוי', ואילו בני־ישראל זכו במתן־תורה לגילוי שם הוי' [כפי שנאמר בהמשך הכתוב, "לכן אמור לבני־ישראל אני הוי'... וידעתם כי אני הוי'"]. ויש לשאול, מכיוון שכבר עברו אלפי שנים מאז שנתגלה שם הוי' במתן־תורה, מה שייך אלינו העניין ד"שמי הוי' לא נודעתי להם" (והרי התורה היא נצחית)?

יש לומר, דאף־על־פי שבמתן־תורה נתגלה שם הוי', מכל־מקום כיוון שלעתיד־לבוא יתגלה שם הוי' באופן נעלה לאין־ערוך, כמבואר בחסידות, נמצא, שגם המעמד ומצב שלאחרי מתן־תורה הוא באופן ד"שמי הוי' לא נודעתי" בערך לאותו הגילוי שיהיה לעתיד־לבוא.

(ספר השיחות תשנ"ב, כרך א, עמ' 262)

והייתי לכם לאלוקים (ו,ז)

מדוע רק שם 'אלוקים' בא בנטייה של 'אלוקינו' (אלוקה שלנו)?

ההסבר הוא כי לומר על ה' שהוא שלנו שייך רק כשבא בצמצום; והצמצום הוא בחינת שם אלוקים, כידוע.

(דבר זה נתגלה לרבינו הזקן נ"ע בחלום, בהיותו בכפר פיענע, סמוך להסתלקותו, והוא אמר על כך: "הקושיא – טובה, והתירוץ – פשוט...").

החידוש בפסוק זה – "והייתי לכם לאלוקים" – הוא, שהקב"ה הבטיח למשה רבנו שאף שם הוי' (הנזכר בפסוק שלפניו – "אמור לבני־ישראל אני הוי'") יתגלה ויאיר לנשמות ישראל כמו שם אלוקים, שהוא בבחינת אלוהה שלנו.

(אור התורה שמות, כרך א, דף ריג)

את עמך", ותוכן המענה, שהקב"ה מקבל טענתו הצודקת של משה, וגואל את בני־ישראל – "לכן אמור לבני־ישראל אני הוי' והוצאתי גו' והיצלתי גו' וגאלתי גו' ולקחתי גו' והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אותה לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי אותה לכם מורשה גו'"¹⁵.

ומקדים לזה "וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב בא־ל שדי ושמי הוי' לא נודעתי להם"¹⁶, "לא ניכרתי להם במידת אמיתית שלי... הבטחתי (לתת את ארץ־ישראל) ולא קיימתי" "נדרתי להם ולא קיימתי"¹⁷, ועתה יקיים תיכף הקב"ה את הבטחתו להביא את בני־ישראל לארץ־ישראל, לאחר ההקדמה של "אמור לבני־ישראל אני הוי'":

מבואר בדרושי חסידות¹⁸ ש"אני הוי'" הוא הגילוי של מתן־תורה, וזהו "וארא אל אברהם גו' ושמי הוי' לא נודעתי להם", שלאבות שהיו לפני מתן־תורה לא נתגלה שם הוי' לאמיתתו כפי שהתגלה לבני־ישראל במתן־תורה, כהמשך הכתוב "לכן אמור לבני־ישראל אני הוי'".

ועל־פי זה יש לבאר השייכות לכניסה לארץ (שכל זמן ש"שמי הוי' לא נודעתי להם" לא נתקיימה ההבטחה לתת להם את ארץ־ישראל, ורק לאחר גילוי שם הוי' במתן־תורה מתקיימת ההבטחה "והבאתי אתכם אל הארץ") – כי, במתן־תורה בטלה הגזירה דעליונים לא יירדו לתחתונים ותחתונים לא יעלו לעליונים¹⁹, ואז יכולים בני־ישראל להיכנס ל"ארץ כנען" ולעשותה "ארץ־ישראל", כולל גם כללות מעשינו ועבודתנו בבירור העולם, שהעולם כולו יהיה בבחינת "ארץ־ישראל" – דירה לו יתברך בתחתונים²⁰.

ובכל שנה ושנה כשקורין פרשת וארא בציבור²¹

15) ו.ר.ח.

16) שם, ג.

17) פרש"י שם, ג.ד.

18) תו"א פרשתנו נו, סע"א ואילך. ובארוכה – תו"ח שם פז,א ואילך. ובכ"מ.

19) תנחומא פרשתנו טו. שמו"ר פ"ב, ג. ועוד.

20) ראה תנחומא נשא טז, ועוד. תניא רפ"ז, ובכ"מ.

21) נוסף על קריאתה ביחיד – שחייב להשלים פרשיותיו עם הציבור שנים מקרא ואחד תרגום (ברכות ה, סע"א. שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס רפה). בערב שבת (שם ס"ו). ועכ"פ קודם שיאכל בשבת שחרית (שם ס"ה).

הספרים, ומתחילים ספר החמישי, משנה תורה – "אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל":

"אלה" – מדבר על דבר הנראה והנגלה, שמראה באצבע ואומר "אלה". ובנדון דידן – "אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל" – שכל דברי התורה הם בגילוי לכל בני־ישראל; והגילוי הוא בנוגע לכל חלקי התורה, פשט, רמז דרוש, סוד, היינו, לא רק חלק הפשט שבתורה, שבו התחלת לימוד "בן חמש שנים למקרא"⁸, אלא גם חלק הרמז והדרוש ועד לחלק הסוד – כי, ההלכה למעשה שהוא העיקר (שמתגלה לכל אחד ואחד מישראל) מתאימה ומכוונת לכל חלקי התורה.

ובזה נכלל גם גילוי שלימות העבודה של בני־ישראל בכל ענייני התורה ומצוות, אשר, עיקר העבודה ושלימותה היא בקו "עשה טוב", ומזכירים ברמז גם הקו של "סור מרע" (כמבואר בפירוש רש"י⁹ "דברי התוכחות... (ש) הזכירן ברמז"), שהעניינים הבלתי־רצויים שהיו בעבר נתקנו כבר על־ידי עבודת התשובה¹⁰, כיוון שעל־ידי זה מיתוסף עליו גדול יותר בעבודת ה"ועשה טוב".

ומזה מובן שענייני של ראש־חודש שבט בכל שנה ושנה – שמשה רבינו שבדור¹¹, וניצוץ משה שבכל אחד ואחד מישראל¹², מכריז, שכבר נשלמה העבודה בענייני התורה ומצוותיה, ומוכנים לכניסה לארץ¹³ בגאולה האמיתית והשלימה.

ג. ותוכן זה מודגש גם בפרשת השבוע – פרשת וארא:

בהתחלת פרשת וארא משיב הקב"ה על טענת משה (בסיום פרשת שמות¹⁴) "והצל לא היצלת

8) אבות ספ"ה.

9) ר"פ דברים.

10) כולל גם תיקון החטא הכי חמור – "די זהב", "הוכיחן על העגל" (ר"פ דברים ובפרש"י) – כמש"נ "סלחתי כדברך" (שלח יד, ב. וראה לקו"ש חכ"ד עמ' 570 הערה 10. וש"נ).

11) ראה תקו"ז תס"ט (קיב, רע"א. קיד, רע"א) ב"ר פנ"ו, ז. זח"ג רע"ג.

12) שפועל בעבודת כאו"א מישראל שעניין היראה נעשית אצלו "מילתא זוטרת" כמו אצל משה (ראה תניא פמ"ב).

13) ואילו זכו – היתה הכניסה לארץ בפעם הראשונה באופן שאין אחריה גלות (ראה זח"ג רכ"א. א. וראה גם עירובין נד, א. שמו"ר רפ"ב. ועוד).

14) ה,כג.

נסמן) יש לומר על דרך זה גם בנוגע לעין יעקב (אגדה שבתורה) וגמרא, שיש להכריע כגירסת הגמרא – שהמחול לצדיקים הוא לנשמות בגופים... ומקורו בשיחת כ"ף מנחם אב תשכ"א (תורת מנחם כרך לא עמ' 176), עיין שם – ויש לחלק].

הדגשת אחדות ה' וישראל

בהזדמנות (ספר השיחות תש"נ כרך ב' עמ' 451-452) עמד הרבי על השינויים בין הגרסאות שבגמרא (מגילה כט, א) לאלו שבעין יעקב במאמר חז"ל על החזרת השכינה (מהגלות) עם בניישראל: א) בגמרא (בבלי) נתפרש רק בנוגע לגלות מצרים וגלות בבל ("שכינה עמהן כו") ואילו בעין יעקב מוסיף ומפרט גם בנוגע לשאר הגלויות "גלו לעילם... גלו לאדום שכינה עמהם". (ב צורת כתיב שמו של רשב"י בגמרא "ר"ש בן יוחי" (חסר אל"ף), ובעין יעקב – "רבי שמעון בן יוחאי".

וביאר הרבי את הרמז שבדבר:

כיון שבלימוד עין יעקב מודגשת עוד יותר אחדותם של ישראל, שגם ה"קטנים" (קטנים בדיעת התורה) ש(לעת עתה) לא הגיעו למעמד ומצב שיכולים ללמוד הסוגיות בגמרא מתאחדים עם ה"גדולים", על-ידיה שלומדים האגדות שנלקטו מסוגיות הש"ס ב"עין יעקב", לכן, בעין יעקב מודגשת יותר גם האחדות דהקב"ה עם ישראל (גדול וקטנים) – בשתיים: א) בפירוט ש"שכינה עימהם" בכל הגלויות, לא רק בגלות מצרים וגלות בבל, אלא גם בגלויות שלאחר-יזה עד לגלות אדום, גלות האחרון גלות

הכי ירוד, קשה וארוך כו' ואף-על-פי-כן, "גלו לאדום שכינה עמהן", (ב) בהדגשת האות אלף בשם (אביו של) ר"ש (רבי שמעון בן יוחאי) שרומז על הגילוי דאלופו של עולם בגלות, שעל-ידי זה מהפכים "גולה" ל"גאולה".

כאשר נדרש הרבי לעניין והחי ייתן אל ליבו בשבת פרשת יתרו כ"ב שבט תשמ"ט (התוועדות תשמ"ט כרך ב' עמ' 292, סי"ב (ובהערה 90 שם), ביקש ותבע:

קביעות עתים לתורה בכל מקום – לקבוע שיעורים ברבים בלימוד החסידות ולימוד הנגלה, ובפרט במקומות שאין עדיין שיעורי תורה.

ובשיעורים הקיימים מכבר – להוסיף ולחזק הלימוד, בכמות ובאיכות,

כולל ובמיוחד – חלק האגדה שבתורה, עין יעקב וכיוצא-בזה (שרוב סודות התורה גנוזים בה...) שעניין זה קשור במיוחד עם אמירת קדיש דרבנן "שמייה רבא דאגדתא" שעל-ידיה קיים עלמא (סוטה מט, א).

גם לנשים

כשדיבר הרבי בשבת פרשת אמור תש"נ (אות ז, ספר השיחות תש"נ כרך ב, עמ' 459) בנוגע ללימוד התורה על-ידי נשים, קרא להוסיף בשיעורי תורה:

...הן בהלכות הצריכות להן, והן בעוד עניני תורה ומתחיל מהענינים שהלימוד בהן הוא נקל יותר, כמו לימוד "עין יעקב" אגדות שבתורה שמושכות לבו של אדם.

– מתגלה מענה הקב"ה על טענתו של משה שבדור, וניצוץ משה שבכל אחד ואחד מישראל, שאף ש"מאז באתי גו' לדבר בשמך", בניישראל מקיימים מאז התורה-ומצוות, מכל-מקום "הצל לא היצלת את עמך" (כמדובר בהתוועדות שלפני זה²²) – שכיוון שכבר היה גילוי מתן-תורה, וחזר ונשנה²³ ריבוי פעמים ב"זמן מתן תורתנו" ככל שנה ושנה²⁴ (יותר מג' אלפים וג' מאות פעמים שנים²⁵), יש לבניישראל כל עניני התורה-ומצוות בשלימות, ובאופן גלוי, "וארא"²⁶, ולכן מבטיח

משה רבינו שבדור, וניצוץ משה שבכל אחד ואחד מישראל,

מכריז, שכבר נשלמה העבודה בעניני התורה ומצוותיה,

ומוכנים לכניסה לארץ בגאולה האמיתית והשלימה

הקודש³²) – התגלות התורה כפי שהתלבשה בדעתו ובהשגתו של משה³³, ועל-ידיה בדעתם והשגתם של כל ישראל, היינו, שעיקר ההדגשה היא שתורתו של הקב"ה נמשכת וחודרת למטה בשכלו של האדם.

ועניין זה מודגש גם בזמן אמירת משנה-תורה – "ויהי בארבעים שנה":

העילוי של "ארבעים שנה" מפורש בכתוב (קרוב לסיום משנה-תורה) – ש"נתן ה' לכם לב לדעת ועיניים לראות ואזנים לשמוע"³⁴, ובלשון חז"ל³⁵ שב"ארבעין שנין... קאי איניש אדעתיה דרביה". היינו, שבמשך ארבעים שנה שהיו בני

הקב"ה שתיכף ומיד הוא גואל את בניישראל מהגלות, "והוצאתי גו' והצלתי גו' וגאלתי גו' ולקחתי", ד' לשונות של גאולה²⁷, "והבאתי אתכם אל הארץ", לשון חמישית, שרומז על הגאולה האמיתית והשלימה²⁸, גאולה שאין אחריה גלות²⁹. ובהדגשה יתירה בקביעות שנה זו [תש"נ], ש"עשתי עשר חודש באחד לחודש" חל בשבת פרשת וארא – שגמר ושלמות העבודה (מתן תורה) וההכנה לכניסה לארץ בגאולה האמיתית

22) קונטרס משיחות ש"פ שמות תש"נ ס"ח.

23) ובאופן נעלה יותר – "מעלין בקודש".

24) נוסף על העניין דמ"ת בכל יום, כמאמר רז"ל (שו"ע אדה"ז או"ח סימן סו ס"ב) "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים", ועד ל"חדשים" ממש (פרש"י תבוא כו, טז. ועוד).

25) ראה קונטרס שיחת ז' אדר תשמ"ח ס"ב ואילך. וש"נ.

26) וכפירוש רש"י: "וארא, אל האבות" – שבוה נרמזת השייכות לכאור"א מישראל, שהגילוי ד"וארא" קשור (לא כ"כ עם מעלתם ועבודתם הפרטית של אברהם, יצחק ויעקב, אלא) עם היותם "אבות" דכאור"א מישראל, שמנחילים העניינים שלהם לבניהם אחריהם, "מעשה אבות סימן לבנים", היינו, שהגילוי שהיה אצל האבות נמשך לכאור"א מישראל, ויתירה מזה – בתוספת גילוי שם הוי' שבמ"ת.

27) ירושלמי פסחים פ"י ה"א. שו"ע אדה"ז או"ח סתע"ב ס"ד.

28) ראה תו"ש עה"פ (סקל"ח), ובמילואים לשם (ע' קיא). וש"נ.

29) מכילתא בשלח טו, א. ועוד.

30) ולהעיר, שעניין הגאולה מודגש גם מצד כללות עניינם של ר"ח ושבת (בכל ר"ח ובכל שבת) : ראש חודש – שקשור עם חידוש הלבנה, ודגמתו בישראל, ש"דומין ללבנה" מונין ללבנה" (ראה סוכה כט, א. ועוד) – ש"עתידים להתחדש כמותה" (סנהדרין מב, א) בגאולה העתידה. ושבת – שהוא מעין ודוגמת "יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים" (תמיד בסופה). ובהדגשה יתירה – בצירוף שניהם יחד.

31) מגילה לא, ב.

32) תוס' שם.

33) נתבאר בארוכה בלקו"ש השבועי (ראש-חודש שבט תש"נ)

ס"ה [לקו"ש חלו"ע' 42-43].

34) תבוא כט, ג.

35) ע"ז ה, ריש ע"ב.

בגמרא: דבר גדול מעשה מרכבה, דבר קטן הוויות
אביי ורבא (סוכה כח, א).

הגרסאות השונות והחידוש בהכרעה

יתר על כן, בשיחותיו מוצאים אנו ציטוטים
ממאמרי חז"ל שאינם נמצאים תמיד בש"ס
שלפנינו, אלא בגרסת העין יעקב. יצוינו כאן כמה
דוגמאות:

- א. ברכות ה, ריש עמוד א: [לעולם ירגיז אדם
יצר טוב על יצר הרע] יזכיר לו יום המיתה.
- ב. ברכות י"ד, סוף עמוד א: בהדי כבשי
דרחמנא למה לך.
- ג. שבת קה, א: אנה נפשי כתבית יהבית.
- ד. בבא בתרא טז, א: יורד ומסטיץ עולה
ומקטרג.

- ה. סוטה סג, א: גנבא אפום מחתרתא כו'.
דיונים והתייחסויות מפורטות בגרסאות העין
יעקב, ראה גם בהדרנים על מסכת תענית ומכות
(הדרנים על הש"ס' כרך א' עמ' קלב ואילך; כרך
ב' עמ' שלח ואילך) ובריבוי שיחות נוספות (ראה
לדוגמא לקוטי שיחות כרך ל' עמ' 223 הע' 3.
ועוד).

בשיחות רבות צויין: "ראה בארוכה מפרשי
(הש"ס ו) העין יעקב".

כך קובע הרבי (לקוטי שיחות כרך כד עמ' 57
הערה 12; מקור הדברים בהרחבה – התוועדות
תשמ"ג כרך ד' עמ' 1866):

ומסתבר לומר, שבענין של אגדתא יש להעדיף
גירסת העין יעקב. כי נוסף על השייכים ללימוד כל
הגמרא – התוספו גם לומדי האגדה, ומכיוון שרוב
לומדי האגדה הוא בעין יעקב (כמנהג ישראל),
הנוסחאות שבו מבוררות יותר, על דרך מה שכתב
הרשב"א (שו"ת המיוחסות להרמב"ן סימן צ"ו)
בנוגע לריבוי השיבושים בנוסחאות הירושלמי מפני
"מעוט השגחת הלומדים בו".

[אמנם בספר 'הדרנים על הרמב"ם וש"ס' (עמ'
ז הערה 31) נאמר:

ועל-פי הידוע שמדרש וגמרא הלכה כגמרא
(ראה אנציק' תלמודית ערך הלכה סעיף ה, וש"ס

מספר גדול יותר של לומדים

עין יעקב נלמד על-ידי אנשים רבים יותר,
ובמיוחד על-ידי אנשים פשוטים, שפשטותם
קשורה בפשיטות העצמות אין-סוף. כך התבטא
הרבי בשיחת כ"א אדר תשמ"ח – שנאמרה בעת
סיום השלושים להסתלקות הרבנית הצדקנית נ"ע
ז"ע (ספר השיחות תשמ"ח כרך א' עמ' 307):

לימוד "עין יעקב" על-ידי אנשים פשוטים שאינם
שייכים ללימוד דף היומי, הלכה יומית, וכיוצא בזה...
אך מוסיף ומציין בהערה 17:

...שפשטות העצמות מתגלה בפשיטות דאיש
פשוט.

דברים דומים אמר הרבי בהתוועדות חמישה-
עשר באב תשמ"ג (התוועדות תשמ"ג כרך ד' עמ'
1866):

לימוד "עין יעקב" – אגדות שבתורה – שייך
למספר גדול יותר של בני-ישראל, כפי שרואים
במוחש שיש יהודים פשוטים ביותר שמאיוז סיבה
שתהיה אינם מוכשרים ללימוד ש"ס, ואף-על-פי-כן
לומדים הם "עין יעקב". וכידוע מנהג ישראל בכמה
מקומות ללימוד "עין יעקב", כמובא גם ב'אגרת'
הקדש' (סימן כג) שיש ללימוד בכל ימות החול בין
מנחה למערב פנימיות התורה "שהיא אגדה שבספר
עין יעקב". ונמצא, שמספר היהודים שלומדים "עין
יעקב" גדול יותר ממספר היהודים שלומדים ש"ס...

חיבור פנימיות ונגלה דתורה

במעלת הלימוד כותב הרבי (ספר השיחות
תשמ"ח כרך ב' עמ' 307 הערה 16):

להעיר, שכ"ק מורי וחמי אדמו"ר נשיא דורנו (וכן
רבותינו נשיאנו שלפניו) הדגיש כמה וכמה פעמים
על דבר מעלת הלימוד דעין יעקב – ואולי יש לומר,
על יסוד דברי רבינו הזקן באגרת-הקדש (סימן כג)
"בין מנחה למערב כל ימות החול ללימוד בעשרה
פנימיות התורה שהיא אגדה שבספר עין יעקב שרוב
סודות התורה גנוזין בה".

הרבי אף קובע (ספר השיחות תשמ"ג עמ' 452)
שב[לימוד] זה מודגש גם חיבור פנימיות התורה
ונגלה דתורה, "גדול" ו"קטן" שבתורה – כמובא

דעה את ה' כמים לים מכסים"⁴³.
ובלשון הקבלה והחסידות⁴⁴ – שאות מ"ם
רומזת על ספירת הבינה, שבה מתגלה בחינת
עתיק⁴⁵ שלמעלה מסדר השתלשלות, עלמא
דחירו⁴⁶.

ז. ובשנת הארבעים עצמה – "בעשתי עשר חודש
באחד לחודש":

מבואר בדרושי חסידות⁴⁷ ש"אחד עשר" רומז
לפנימיות הכתר שלמעלה מעשר ספירות – "אנת
הוא חד"⁴⁸.

ויש לומר, שלאחרי העבודה (בשנת הארבעים
עצמה) במשך עשרה חודשים, כולל גם חודש
העשירי, "העשירי יהיה קודש"⁴⁹, שמורה על
שלימות העבודה לגלות בכל דבר הניצוץ קדושה
שבו, אות יו"ד (כמו שנתבאר בארוכה בהתוועדות
שלפני זה⁵⁰) – באים ל"עשתי עשר חודש", חודש
האחד עשר, שרומז לגילוי בחינת הכתר, "אנת הוא
חד".

ומתחיל מהגילוי בתורה – שלאחרי שבאים
לשלימות של עשר בשנת הארבעים (שלימות
ד' המוחין, "קאי איניש אדעתיה דרביה"), אזי
מיתוסף גם העילוי של "אחד עשר" (פנימיות
הכתר⁵¹) – "מיוחד שבעשרה... שהוא ראש לכל
עשר הדברות, אנוכ⁵² ה' אלוקיך"⁵³, שנמשך

(43) שם י"ט, רמב"ם הל' מלכים בסופן.

(44) ראה ספר הערכים שם ע' קסא ואילך. וש"נ.

(45) סה"ע שם ע' רז. וש"נ.

(46) ראה לקו"ת דרושי ר"ה ס"ב, ובכ"מ.

(47) יהל אור עמ' מח. אוה"ת דברים עמ' יט. סה"מ עטר"ת עמ'
תקנב, תקפז. ועוד.

(48) תקו"ז בהקדמה (ז, א).

(49) בחוקותי כז, לב.

(50) קונטרס משיחות ש"פ שמות תש"נס"ג ואילך.

(51) והשייכות למוחין – כיוון שהתגלות עתיק בבינה (כנ"ל
ס"ד). לאחרי השלימות ד"בן ארבעים לבינה", וגם: במניין
הספירות בפנימיות, שהכתר אינו נמנה במנין הספירות
("אנת הוא חד ולא בחושבן") – נמנה (במקום כתר) הדעת
(ראה לקו"ת שלח מט, ג ואילך). ולהעיר, שגם התחלקות
מוח הדעת לחו"ג הוא ע"י המשכה מבחינת הכתר (ראה
סידור עם ד"ח שער התפילין ז, ב"ג).

(52) יתרו כ"ב.

(53) שמו"ר פמ"ב, א – בפירוש הכתוב "אחד עשר יום מחורב"
שבהתחלת פ' דברים (הובא ונתבאר במקומות שבהערה 47,

ישראל במדבר נקלטו כל ענייני מתן-תורה בשכלם
ובהשגתם, ועל-ידי-זה הגיעו בגלוי לשלימות
האמיתית של מתן-תורה³⁶ – לא רק מצד הגילוי
מלמעלה אלא גם מצד עבודת המטה³⁷.

ויש להוסיף, שמספר ארבעים רומז על
שלימות המוחין – כמאמר רז"ל³⁸ "בן ארבעים
לבינה", ובפרטיות יותר – ד' מוחין, מוח החכמה,
מוח הבינה, ומוח הדעת שנחלק לחסד וגבורה³⁹,
כמרומז גם בלשון הכתוב "לב לדעת ועיניים
לראות ואוזנים לשמוע": "לראות" – מוח החכמה,
"לשמוע" – מוח הבינה, ו"לדעת" – מוח הדעת
שנחלק לחסד וגבורה שהם שורשי המידות שבלב
("לב לדעת")³⁹.

ושלימות מתן-תורה בשנת הארבעים היא
ההכנה הכי קרובה לגאולה (כניסה לארץ),
הקשורה אף היא עם מספר ארבעים⁴⁰ – כידוע⁴¹
ש"מ"ם סתומה רומז על הגאולה, כמו שכתוב⁴²
"למרכבה המשרה ולשלום אין קץ", מ"ם סתומה
באמצע התיבה, כי, כאשר גילוי התורה חודר
בד' המוחין (ועל-ידם – בכל פרטי המידות, ועד
למשכה, דיבור ומעשה), הרי זה מקיף וחודר כל
מציאות האדם ללא אפשרות של פריצה, ודוגמתו
גם בפעולה בעולם, שגילוי התורה נמשך ומקיף
וחודר כל ד' רוחות שבעולם ללא אפשרות של
פריצה – מעמד ומצב של גאולה, "מלאה הארץ

(36) זוהי הסיבה האמיתית* להעכה במדבר במשך ארבעים
שנה – שתהי' השלימות ד"קאי איניש אדעתיה דרביה",
הקליטה דמ"ת ע"י עבודת המטה.

(* כי הסיבה החיצונית, בגלל החטא – נתקנה כבר ע"י
עבודת התשובה, כנ"ל ס"א (וראה לקמן הערה 53).

(37) ראה גם סה"מ עטר"ת ע' תקנב.

(38) ראה גם אוה"ת דברים ע' יח.

(39) ראה בכ"ז – קונטרס משיחות ש"פ בא תשמ"ט, וש"נ.

(40) ראה גם זח"א קלו, סע"ב. (במדרש הנעלם): "זמן גאולתם
של ישראל בשנת הארבעים הוא", ולהעיר גם ממארו"ל
(סנהדרין צט רע"א ובפרש"י) "מות המשיח ארבעים שנה,
שנאמר ארבעים שנה אקוט בדור". "אקח את ישראל ואמלוך
עליהם... ומסתמא היינו משיח ששנינו גדולים יהיו בדורו".
ובחדא"ג מהרש"א שם: "קרא איירי במשיח דכתיב לעיל
מיניה היום אם בקולו תשמעו וגו' הדיינו היום אתי משיח
אם בקולו תשמעו כדאמרין לעיל".

(41) ראה ספר הערכים חב"ד מע' אותיות התורה מ"ם ע' רג
ואילך. וש"נ.

(42) ישעיה טו.

באגרות יקודש כרך כג, שם (בעמ' רנה) נחשף שמו של הנמען ומקום מגוריו: "הרביוותיק" וחסיד אישירא-אלוקים נכבד-ונעלה עוסק בצרכי ציבור מו"ה חיים יונה שי" [דן מניו-הייבן].

בסיום המכתב באה גם תוספת הברכה הבאה: בברכה להצלחה בכל האמור, ובפריסת שלום כל המשתתפים בלימוד הכי נעלה האמור.

כך כתב הרב חודקוב להרה"ח ר' אברהם גודין (בו' במנחם-אב תשל"ג):

"בשעתו ביקש ממני מר יוסף שי' יפה עין יעקב באידיש שיוכל ללמוד בו. זה לא כבר קבלתי ושלחום אליך בכדי שתוכל להשאילם למי שתמצא לנכון מהעולים החדשים, וזכות הקדימה (על-כל-פנים לספר אחד מהם) להנ"ל שביקש זה מכבר.

"נא להודיעני מהנעשה בזה".

ושוב הוא נדרש לענין זה כחודש לאחר מכן (בו' באלול תשל"ג): "הנתקבלו כבר הספרים עין יעקב?".

ההכרח בלימוד אגדה שבתורה

בהלכות תלמוד תורה לרבנו הזקן (פרק ב' הלכה ב') נאמר:

"וכן בדרשות ההגדות להתבונן מתוכם מוסר השכל לידע את ה' [...] רצונך שתכיר מי שאמר והיה העולם למוד דברי אגדה שמתוך כך אתה מכיר את הקב"ה ומתדבק בדרכיו, כי רוב סודות התורה שהיא חכמת הקבלה וידיעת ה' גנוזים באגדות" (וראה הנאסף בהערות וציונים הגרמ"ש אשכנזי עמ' 177-182).

כמו כן באיגרת הקדש סימן כג הורה אדמו"ר הזקן לרבים: "בין מנחה למעריב כל ימות החול ללמוד בעשרה פנימיות התורה שהיא אגדה שבספר ע"י [=עין יעקב] שרוב סודות התורה גנוזין בה". ואף ליחידים מציינו שהורה (מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים עמ' תקעא): "וגם ילמוד עין יעקב" [וראה במקומות שנשמנו בספר מגדל עוז (כפ"ח תש"מ) עמ' תיט הערה 10].

בהקדמת אדמו"ר האמצעי לשולחן ערוך רבינו הזקן בה הוא מתווה דרך לימוד לבעלי מעמדות שונים הוא מדגיש: "וגם יעשו עת מיוחד [...] מלבד שיעורין הקצובין ללימוד תנ"ך ומדרשי רז"ל כמו עין יעקב..."

ב'ספר השיחות תש"ד' עמ' 101 מובא, שהרבי (מוהרש"ב) נ"ע אמר לרבי הרי"צ שלחסידיים מלפנים היתה קביעות בחוק לימודם (בלימודים שהיו לומדים כל יום כחוק בל יעבור), שנוסף על השיעורים במשניות, עמוד גמרא ותניא, היו גם לומדים פסקא ב"עין יעקב".

ולפני זה (שם עמ' 98) – שכהקדמה ללימוד תניא יש לעשות קביעות בכל יום ללמוד "עין יעקב".

ויש להוסיף: המהדיר החסידי, חבר מערכת אוצר החסידים, הרה"ח ר' אהרן חיטריק ז"ל, מצא כי במקומות רבים השתמש רבינו הזקן בכתב יד של העין-יעקב, ולפיהם פסק הלכות ובירר נוסחאות [כן עשו גם המהר"ל מפראג; בעל 'בינה לעתים' והגר"א – ראה "מבוא והקדמה" ל"אוצרות האגדה עין יעקב", הוצאת כמישור, אה"ק תשנ"ט עמ' יח"ט].

באחת משיחותיו (לקוטי שיחות כרך כח עמ' 31 הערה 51) מצטט הרבי קטע מלשונו של הבית יוסף המצטט את פירושו של רבי יעקב בן חביב מחבר הספר 'עין יעקב' (וכן כתב ההריב"ח ז"ל בספר עין יעקב בפ"ב דחגיגה כו' מפני שיום טבוח היה – והוא בב"י לאורח-חיים תצד מ"הכותב" לעין יעקב חגיגה יח, א סוף פיסקא טז) לעניין איסור תענית במוצאי שבועות אף בזמן-הזה.

בלוח 'היום יום' טז אייר הובאו דברי האדמו"ר מהר"ש להחסיד ר' אלי' אבעלער – איש פשוט מצד כישרונותיו וידיעותיו – כשנכנס אליו ליחידות: אלי[הו], אני מקנא בך.. כאשר תוך כדי העסק הנך שח עם הזולת אודות עניני יהודי, 'ווארט' מ'עין יעקב' ומעורר אודות לימוד נגלה וחסידות – נוצרת מכך שמחה למעלה...

גם בספריית רבינו הזקן היה מצוי "עין יעקב גדול ד[פוס] בערלין" (פרדס חב"ד' גליון 6 עמ' 71).

ומתגלה וחודר בשלימות של עשר. והשייכות לגאולה (כניסה לארץ) – שעלידי גילוי בחינת "אחד עשר" (בעשתי עשר לחודש), "אנת הוא חד", נעשה מעמד ומצב של גאולה

וראה קונטרס משיחות ערב י"א ניסן תשמ"ט הערה 52). ועפ"ז יומתק המשך הכתובים בפרשה, "אחד עשר יום מחורב וגו'", "ייהי בארבעים שנה בעשתי עשר חודש" – שפשוטות הכתוב "אחד עשר יום מחורב גו" הוא מדברי התוכחה, "אין לכם דרך קצרה... ומהלך י"א יום ואתם הלכתם אותו בשלושה ימים... ובשביל שקלקלתם הסב אתכם... מ' שנה" (פרש"י עה"פ), ואילו בפנימית העניינים היה זה כדי שהגילוי ד'אנוכי", "אחד עשר", יומשך ויחדור בהם ע"י עבודת המטה במשך ארבעים שנה עד ל"עשתי עשר חודש" (ראה אוה"ת וסה"מ עטר"ת שם).

מכל עניין של מיצר וגבול ("אנוכי הוי' אלוך אשר הוצאתיך מארץ מצרים"⁵²), גאולה האמיתית והשלימה.

ולהעיר, שעניין הגאולה מודגש גם בשם החודש ב"שמות החודשים שעלו (ונגאלו) עמהם מבבל"⁵⁴ – "שבט", עלי-שם "וקם שבט מישראל"⁵⁵, "זה מלך המשיח"⁵⁶.

(קטעים מהתועדות שבת-יקודש פרשת וארא, ראש-חודש שבט ה'תש"ג: התועדות ה'תש"ג, כרך ב, עמ' 176-180)

54) ירושלמי ר"ה פ"א ה"ב. ב"ר פמ"ח, ט. ועוד.

55) בלק כד, יז.

56) רמב"ם הל' מלכים רפ"א.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 276 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 140 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

אמונה מעל הטבע

כל רגע בגלות הוא הכנה לגאולה

הגאולה ממצרים בפועל – היא בפרשת בא, שבה נאמר "בעצם היום הזה יצאו גו' מארץ מצרים". ולפני זה באה התחלת הגאולה – בפרשת וארא, שבה מסופר אודות המכות, והרי כשהתחילו המכות בטלה עבודה מאבותינו במצרים.

ועוד לפני זה – בתחילת הפרשה – נאמר "לכן אמור לבני ישראל אני הוי'", שזוהי ההודעה (וההתחלה) על הגילוי דשם הוי' דלעילא, שקשור עם הגאולה מגלות מצרים, שהיא גם ההתחלה לגאולה האמיתית והשלימה, עליה נאמר "כימי צאתך מארץ מצרים וגו'". ולאחרי זה באה פרשת בשלח [...]

וידוע עניין זה (שהגלות עצמה גורמת העלייה של הגאולה) פועלת שיהיה קל יותר כשנמצאים עדיין בגלות:

לא זו בלבד שיודעים שבודאי יצאו מהגלות, אלא יתירה מזה – שיודעים שכל רגע שנמצאים במעמד ומצב של גלות, מהוה הכנה והכשרה ליציאה מן הגלות אל הגאולה. ובמילא, מסתכלים על כל רגע בגלות – לא כמו רגע בגלות, אלא כמו רגע של הכנה לגאולה.

וההסברה בזה – שבכל פעולה שיהודי עושה בכל יום ויום במשך שהותו בגלות, הרי הוא מאיר עוד חלק בעולם הזה הגשמי והחומרי, ובמילא הרי הוא מברר ומזכך עוד חלק בעולם הזה הגשמי והחומרי, עוד חלק מקליפת נוגה כו', שעל-ידי זה פועלים את תכלית השלימות של ימות המשיח שהוא גילוי אור אין סוף ברוך הוא בעולם הזה הגשמי, כמבואר בארוכה בתניא. וכיוון שכן, הרי מובן שצריכים להסתכל על כל רגע שבו מוכרחים עדיין להיות בגלות – לא כמו רגע של גלות, אלא כמו רגע של הכנה והקדמה לגאולה. ואז, נקל יותר להתמודד עם קשיי הגלות ולעבוד עבודתו כדבעי.

זאת ועוד – שהעבודה היא באופן שהאדם מרגיש את עצמו ל"בן חורין" ("ער איז שוין ניט אין גלות"), והיינו, שהנשמה היא במעמד ומצב של חירות, ועבודתו בגלות היא כמו "בן חורין" שצריך להוציא מישוהו אחר שנמצא עדיין בשבייה.

ועניין זה מתבטא באמונה בביאת המשיח שיבוא בכל יום – לא אמונה בדרך מקיף, אלא אמונה שחודרת בכל כוחות נפשו בדרך פנימי, ואמונה זו גופא מוציאה אותו מהגבלות של הגלות, ובמילא יכול לעבוד עבודתו מבלי להתחשב במיצרים וגבולים שמצד הגלות.

– וזהו הביאור בפתגם המקובל בשם הבעל-שם טוב, שכל אחד מישראל יכול לחצות נהר על גבי מטפחת ("דורכשווימען אַ טייך מיט אַ פּאַטשילע"), אלא שצריך להאמין בזה. והיינו, שכאשר האמונה היא (לא בדרך מקיף, אלא) בדרך פנימי, מעמידה היא את האדם כולו, בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, במעמד ומצב שלה (של האמונה), ואז, לא ייפלא שהוא מושל על הטבע, כיוון שמציאותו היא למעלה מהטבע, וכל מציאות הטבע לא נברא אלא בשבילו, כמאמר רז"ל "בראשית, בשביל ישראל שנקראו ראשית", וכיוון שעניין "נקראו ראשית" הוא אצלו בגילוי, פועל הוא כל מה שצריך לפעול באין מפריע.

(תורת מנחם ה'תשי"ד כרך יא, עמ' 40-42)

עין יעקב – על אגדות הש"ס

"לימוד הכי נעלה" כתב הרבי ליהודי שבביתו התקיים שיעור קבוע בעין יעקב • מזכירות הרבי שיגרה מהדורת עין יעקב בידיש לשימוש עולים חדשים • דברי רבותינו, החל מרבנו הזקן על נחיצות הלימוד, ועל חסידים שלמדו עין יעקב בכל יום • הרבי קורא לייסד שיעורים לנשים גם בעין יעקב • ועל הסברה הנותנת להכריע כגרסאות בעין יעקב לעומת המופיע בש"ס

השלום ניתן ליישום

נוהג לימוד עין יעקב בבתי הכנסת ובכלל קיבל את עידודו של הרבי בכמה וכמה הזדמנויות. אחת מהן בלקוטי שיחות כרך יט (עמ' 441-440), שם נדפס מכתב בידיש מכ"ה במנחם אב תשכ"ד, ובו נאמר (להלן בתרגום חופשי):

אחרי הפסק ארוך שמחתי לקבל מכתבכם מיום השני ובו בשורה טובה שבקרב יסיימו את לימוד עין יעקב ברבים, המתקיים בביתכם.

השם יתברך יעזור שיהיה הסיום וכן גם התחלת לימוד מחדש של ה"עין יעקב" בשעה טובה ומוצלחת בכל הפרטים, וכנהוג אצל יהודים, שמנהג ישראל תורה הוא, שמתכפין התחלה להשלמה.

ובפרט כמבואר במקומות רבים – הקשר בין סיום זה עם התחלה זו, באופנים שונים ומהם: לכאורה נדרש הסבר – איך באמת ניתן ליישם הדרישה לשלום אמיתי בין יהודים שאין דיעותיהם שוות וכו'. דרישה עד כדי קביעה ש"לא מצא הקב"ה

כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום". וביאור הדבר הוא, כי הדבר אפשרי על ידי שקורין קריאת שמע, מיד בהתחלת המעט לעת, כהתחלת המשנה: "מאימתי קורין את שמע בערבית" אשר תוכנה של קריאת שמע הוא, להמליך את הקב"ה עד להכרה שה' אחד בכל שבעת הרקיעים, בארץ וגם בארבע רוחות העולם. דבר זה פועל על כל אחד ואחד לוותר על רצונו ולמוסרו לרצונו של ה' אחד, שאז מפסיק להתקיים כל מה שיכול להפריד ולחלק, ונהיה שלום אמיתי, והשם יתברך מעניק ברכתו המלאה כפי שהננו אומרים בסיום תפילת שמונה עשרה: ברכנו אבינו (לפי) שכולנו כאחד (ראה תניא פרק ל"ב).

וכפי שנתבאר בפרטיות ובמקומות רבים בתורתנו הקדושה תורת חיים, ובעומק יותר בפנימיות התורה, שבגמרא זהו האגדה שבספר עין יעקב, שרוב סודות התורה גנוזים בה (עין אגרת הקדש לרבנו הזקן סימן כ"ג).

המכתב האמור נדפס שוב בשלימות יתר